

ВИДОВЕТА ОТЪ СЕМЕЙСТВО CLERIDAE (COLEOPT.) ВЪ БЪЛГАРИЯ

(По сбирките на Царската Ентомологична Станция въ София.)
Отъ С. Кантарджиева.

DIE ARTEN DER FAMILIE CLERIDAE (COLEOPT.) IN BULGARIEN.

(Nach der Sammlung der Königlichen Entomologischen Station in Sofia)
von S. Kantardjiewa.

1. Обща часть.

За разпространението на видовете отъ сем. Cleridae въ България се знае сравнително малко.

Първите данни намираме въ трудътъ на Edm. Reitter: „Bestimmungs-Tabelle der Coleopteren Familie der Cleriden“, Heft XXVIII, pp. 38-88, г. 1894, Brünn, въ която автора съобщава вида *Trichodes quadriguttatus* Ad., намиренъ въ България.

Малко по-късно, Д. Иоакимовъ въ своя „Приносъ къмъ фауната отъ насекоми на Рила планина“ 1899 г. съобщава 3 вида отъ сем. Cleridae: *Thanasimus formicarius* L.; *Trichodes favarius* Schön. и *Trichodes apiarius* L., съ находища Рила и околността, а по-късно въ „Приносъ къмъ българската фауна на насекомитъ“ 1904 г. същия авторъ съобщава още 3 вида, а именно: *Trichodes alvearius* Fabr., *Trichodes crabroniformis* Fabr. и *Clerus mutillaris* Fabr., съ находища Хасково и Кюстендилъ.

По същото време В. Ковачевъ въ статията си „Приносъ за изучаване ентомологичната фауна на България“ 1904—1905 г., съобщава два вида отъ сем. Cleridae, а именно: *Trichodes apiarius* L. и *Clerus mutillarius* F., съ находища Русе и Никополъ.

Въ същата година А. Марковичъ, въ статията си „Материали по изучаване на Разградската околност“ 1904 г., съобщава следните два вида отъ сем. Cleridae: *Clerus mutillarius* Fabr. и *Trichodes apiarius* L. — отъ Разградъ, а въ „Приносъ къмъ насекомната фауна на Разградската околност“ 1909 г. дава сведения за още два вида, именно: *Tillus unifasciatus* Fabr. и *Opilus mollis* L. — съ същото находище.

Отъ значение за насъ сж и статиитъ на Н. Недѣлковъ. Въ своя „Приносъ къмъ ентомологичната фауна на Бълга-

рия“ той съобщава 10 вида отъ същото семейство съ разни находища отъ северна и южна България.

Въ статията си „Нашата ентомологична фауна“ 1909 сжщия авторъ съобщава още 3 вида съ други находища, а въ „Пети приносъ къмъ ентомологичната фауна на България“ 1909 г. дава сведения за 4 вида съ сжщитѣ и нови находища.

Последнитѣ сведения за разпространението на видоветѣ отъ сем. Cleridae въ България намираме въ статията на виенския колеоптерологъ Dr Fr. Netolitzky „Eine Sammelreise nach Bulgarien“ 1912 г., въ която той съобщава видътъ *Tillus elongatus* L., намѣренъ при Тръвна.

При разработване видоветѣ отъ сем. Cleridae използвахъ всичкитѣ материали, които се намиратъ съхранени въ сбиркитѣ на Царската Ентомологична Станция, като прегледахъ и провѣрихъ и колеоптерологичнитѣ сбирки на Д. Иоакимовъ и Н. Недѣлковъ, сжщо съхранени тамъ. За сравнение си послужихъ съ сбирката на Conte A. Alleon, материала на която е събиранъ на Балкански полуостровъ и България и опредѣленъ отъ видния колеоптерологъ M. L. Fairmaire.

При опредѣлението на видоветѣ си послужихъ съ следната чужда литература:

1. Bestimmungs- Tabelle der Coleopteren-Familie der Cleriden. XXVIII Heft, съставени отъ Ed. Reitter. 1894 Brunn.
2. Fauna Germanica. Die Käfer des Deutschen Reiches. Band III отъ Ed. Reitter [1911, Stuttgart].
3. Kalver's Käferbuch — Band I отъ Camillo Schaufüss [1916, Stuttgart].
4. Coleopterorum Catalogus — Pars 23. Cleridae отъ S. Schenkling [1910 Berlin].
5. Catalogus Coleopterorum regionis palaearcticae. Pars 5 отъ A. Winkler [1925. Wien.]

Систематиката на семейството и номенклатурата на родоветѣ и видоветѣ е дадена по Winkler' овия каталогъ [1925]

За разяснение трѣбва да добавя, че при находищата на всѣки видъ въ скоби и въ съкратена форма е посоченъ автора, който споменува за този видъ. Екземпляритѣ, които сж съхранени въ сбиркитѣ на Царската Ентомологична Станция сж означени съ съкращението E. C. като е поставено и съкратено името на събирача.¹⁾

¹⁾ Съкращенията на лицата, които сж събирали материала, сж следнитѣ: Бур. = Д-ръ И. Бурешъ, Дрѣн. = П. Дрѣнски, Илч. = Д. Илчевъ, Иоак. = Д. Иоакимовъ, Марк. = А. Марковичъ, Нед. = Н. Недѣлковъ, Чорб. = П. Чорбаджиевъ.

2. Специална частъ

Сем. Cleridae

Видоветъ отъ сем. Cleridae се характеризиратъ съ следнитъ белези: тѣ сж малки до срѣдно-голѣми (6—23 мм.) пѣстро оцвѣтени брѣмбари. Тѣлото е тѣсно, дълго, почти цилиндрично, обраснало отчасти или изцѣло съ космици. Главата е голѣма, челюститѣ сж здрави и яки; горнитѣ (челюстнитѣ) пипалца сж съставени отъ 4 членчета, крайното членче е цилиндрично или делтовидно разширено. Долнитѣ (устнитѣ) пипалца сж съставени отъ три членчета, крайното е лопатовидно разширено. Антенитѣ се намиратъ близо до очитѣ или въ специални вдлъбнатини предъ очитѣ. Тѣ сж съставени отъ 11 членчета, отъ които крайнитѣ 3 или 5 сж удебелени и разширени като бухалка (при видоветъ отъ р. *Trichodes*), или сж трионовидно назжбени (при видоветъ отъ р. *Tillus*). Шийниятъ щитъ е цилиндриченъ, отпредъ е поширокъ, назадъ се стѣснява. Щитчето [scutelum'a] е малко, но се вижда ясно.

Видоветъ отъ сем. Cleridae се срѣщатъ или по цвѣтоветъ на растенията (главно по сѣникоцвѣтнитѣ), или по изгнилитѣ стари дървета и по обраслитѣ съ мѣхъ стебла и дънери, или по изсѣхнали животински остатъци. Нѣкой отъ тѣхъ ядатъ прашницитѣ на цвѣтоветъ, а повечето сж хищници и преследватъ ларвитѣ на другитѣ насѣкоми. Така напримѣръ, ларвитѣ на видоветъ отъ родъ *Trichodes* нападатъ гнѣздата на пчелитѣ и ядатъ както ларвитѣ, така и какавидитѣ имъ. (*Trichodes apiarius* L. напада гнѣздата на медоносната пчела, *Trichodes alvearius* Fabr. — *Osmia*, *Megachile*, *Xylосора*). Ларвитѣ на р. *Thanasimus* се срѣщатъ подъ кората на боровитѣ дървета, въ ходоветѣ на короедитѣ (главно по видоветѣ отъ р. *Ips*), кждето преследватъ личинизкитѣ имъ.

Ларвитѣ на р. *Tillus* (*Tillus elongatus* L.) преследватъ ларвитѣ на р. *Anobium*, *Pogonocherus* и др.. Ларвитѣ на р. *Opilo* се срѣщатъ подъ кората на дърветата и търсятъ какавидитѣ на *Syrex* и *Pissòdes*. Тѣ се намиратъ най-често по изгнилитѣ джбови, брѣстови и липови стебла, а сжщо и по изсѣхнали върбови клонки.

Ларвитѣ на р. *Clerus* преследватъ различнитѣ видове отъ короедитѣ и затова се намиратъ най-често подъ кората на борови и други иглолистни дървета.

S. Schenkling наброява повече отъ 2000 вида отъ това семейство, разпространени по всички части на Земното кълбо, отъ които 63 видове и форми се срѣщатъ въ Европа, а около 35 вида се и форми на Балканския полуостровъ и България.

Въ България се срѣщатъ 12 вида и форми отъ сем. Cleridae, спадащи къмъ следнитѣ 5 рода: 1. *Tillus* Oliv. 2. *Opilo* Latr. 3. *Thanasimus* Latr. 4. *Clerus* Fabr. и 5. *Trichodes* Herbst.

Таблица за опредѣление родоветѣ отъ сем. Cleridae

1. Пипалцата [устнитѣ и челюстнитѣ] иматъ делтовидно разширено крайно членче. Антениитѣ сж дълги и тънки, къмъ върха постепенно се разширяватъ. Очитѣ голѣми, изпъкнали напредъ и силно фацетирани (фиг. 1) . . . . . р. *Opilo* Latr.
- Само устнитѣ пипалца иматъ делтовидно разширено крайно членче, челюстнитѣ пипалца сж удължени и завършватъ съ цилиндрично крайно членче . . . . . 2.
2. Антениитѣ се разширяватъ постепенно къмъ върха и последнитѣ 3 или 5 членчета образуватъ едно слабо надебеление . . . . . 3.
- Антениитѣ завършватъ съ силно, бухалковидно разширени 3 крайни членчета, които сж плътно долепени едно до друго (фиг. 2) . . . р. *Trichodes* Hbst.
3. Антениитѣ сж трионовидно назъбени. Основата на шийния щитъ е заградена съ финенъ рѣзъ, безъ напрѣчна дълбока бразда (фиг. 3) . . . р. *Tillus* Oliv.
- Антениитѣ не сж такива. Шийния щитъ има дълбока напрѣчна бразда . . . . . 4.
4. Очитѣ сж плоски, отправени напредъ, разположени близо едно до друго. Голѣмина 10 — 14 мм. (фиг. 4) . . . . . р. *Clerus* Geoffr.
- Очитѣ сж кръгли, отправени настрани, разположени далечъ едно отъ друго. Голѣмина 6 — 10 мм. . . . . (фиг. 5) . . . . . р. *Thanasimus* Latr.

фиг. 1

фиг. 2

фиг. 3

Фиг. 4

фиг. 5

фиг. 1 — *Opilo mollis* L.; фиг. 2 — *Trichodes favarius* Jll.; фиг. 3 — *Tillus unifasciatus* F.; фиг. 4 — *Clerus mutillarius* F.; фиг. 5 — *Thanasimus formicarius* L.

1. Родъ *Tillus* Oliv.

Тѣлото е малко, лъскаво, покрито съ космици. Елитритѣ сж или еднообразно черни и покрити съ надлъжни редове отъ вдлъбнати точки, които достигатъ почти до върха

или тяхната основа е червена и само презъ нея минаватъ надлъжни редове отъ точки, а задната половина е черна. Основата на шийния щитъ е оградена съ тънъкъ ржбъ, безъ напречна дълбока бразда. Устнитъ (долнитъ) пипалца завършватъ съ делтовидно-разширено крайно членче, а челюстнитъ (горнитъ) завършватъ съ цилиндрично крайно членче.

Родъ *Tillus* Oliv. обхваща следнитъ 2 вида за България:

1. *Tillus unifasciatus* F. и 2. *Tillus elongatus* L.

Таблица за опредѣление видоветъ отъ р. *Tillus*.

1. Елитритъ еднообразно черни. Тѣлото е покрито съ черни космици. Щита е черенъ [при ♂♂ инд.] или червенъ [при ♀♀ инд. Голѣмина 6-9 мм. . . . . *T. elongatus* L.
- Предната половина на елитритъ е червена, задната половина е черна, презъ нея минава една тѣсна, напрѣчна жълта ивица . . . . . 2.
2. Главата и щитътъ сж покрити съ черни, изправени нагоре космици. Антенитъ отъ 4-тото членче нагоре сж трионовидно назжбени и разширени. Голѣмина 4—7 мм. . . . . *T. unifasciatus* F.
- Главата и щитътъ сж покрити съ сивожълти космици. Антенитъ отъ 6-тото членче нагоре сж разширени и назжбени. Голѣмина 6—12 мм. . . . . *T. transversalis* Charp.

1. *Tillus elongatus* L.

Елитритъ еднообразно черни. Шийниятъ щитъ при ♂♂ индивиди е черенъ, при ♀♀ е червенъ. Голѣмина: 6—9 мм.

Видътъ е намѣренъ въ България при Трѣвна (съобщава Netolitzky, 1912 г. стр. 9). Този видъ не можахъ да констатирамъ наново въ България.

Общо разпространение: Европа.

2. *Tillus unifasciatus* F.

Предната половина на елитритъ червена, задната половина черна, презъ нея минава една тѣсна, напрѣчна жълта ивица. Главата и щита сж покрити съ черни, изправени нагоре космици. Голѣмина 7 мм.

*) Н. Недѣлковъ, 1905 г. стр. 33, съобщава вида *Tillus transversalis* Charp., намѣренъ въ Кюстендилъ. Прегледанъ този екземпляръ отъ сбирката на Н. Недѣлковъ, указа се че той е погрѣшно опредѣленъ вмѣсто *Opilo taeniatus* Klug. Видътъ *Tillus transversalis* Charp. прилича много на *Tillus unifasciatus* F. Отличава се отъ него по това, че *T. transversalis* е по-голямъ (6—12 мм.) Главата и щита сж покрити съ сиви космици. Между материалитъ съхранени въ сбиркитъ на Царската Ентомологична Станция такъвъ не можахъ да констатирамъ. Разпространение: Южна Европа.

Въ сборникът на Царската Ентомологична Станция се намират единъ екземпляръ отъ Бургасъ [Чорб.] и единъ екземпляръ отъ Своге 18. VI. 1905 [Изак.]. Други познати находища сж: Разградъ (Марк. 1909 г. стр. 12.)

Общо разпространение: южна и срѣдна Европа.

2. Родъ *Opilo* Latr.

Елитритъ сж кафяви, жълто-кафяви или основата имъ червена, а върха черенъ. Последното членче на устнигъ и челюстнитъ пипалца е делтовидно разширено. Близко до основата на шийния щитъ има дълбока напречна бразда. Антенитъ сж дълги и тънки, къмъ върха постепенно и слабо удебелени. Елитритъ сж пунктирани съ правилни надлъжни редове отъ вдлъбнати точки, които къмъ върха се изгубватъ.

Родъ *Opilo* Latr. обхваща следнитъ видове:

1. *Op. mollis* L.; 2. *Op. domesticus* Strm.; 3. *Op. taeniatus* Kl. и 4. *Op. pallidus* Oliv.

Таблица за опредѣление видоветъ отъ р. *Opilo*.

1. Елитритъ кафяви или жълти съ по-свѣтли петна . . . 2
- Елитритъ не сж кафяви, безъ свѣтли петна 4
2. Шийниятъ щитъ е гъсто пунктиранъ, по голѣмата частъ е магова. Краката жълто-кафяви 3
- Шийниятъ щитъ е оскъдно пунктиранъ, почти цѣлия е блѣскавъ. Краката еднообразно жълти. Елитритъ свѣтло-жълти малко задъ срѣдата съ по едно по-тъмно, едва видимо петно . . . . . *O. pallidus* Oliv.
3. По цѣлата дължина на елитритъ се намиратъ ясни редове отъ вдлъбнати точки. Елитритъ жълто-кафяви съ по-свѣтли (жълти) петна: едно на рамото, едно на върха и една напречна широка, свѣтла ивица презъ срѣдата на крилото. Краката жълти. Голѣмина 7-12 мм. . . . . *O. domesticus* Strm.
- По дължината на елитритъ се намиратъ редове отъ вдлъбнати точки, които задъ срѣдата постепенно се изгубватъ. Елитритъ кафяви съ по-свѣтли петна: едно на рамото, което къмъ срѣдния шевъ се спуска джговидно, едно на върха и една напрѣчна свѣтла ивица минава презъ срѣдата на крилото. Краката сж жълто-кафяви, върха на бедрата е по-тъменъ. Голѣмина 9—11 мм. . . . . *O. mollis* L.
4. Предната половина на елитритъ е червена, задната половина е черна съ една напрѣчна жълта ивица . . . . . *O. taeniatus* Klug.

3. *Opilo mollis* L.

Въ България сж познати следнитъ находища за този видъ: София (Е. С. 1 екземпляръ 20.II.1913 година. Бур; 1

екземпляръ Нед.); Родопи — Бѣлово (Е. С. 1 екз. Милде); Бургасъ (Е. С. 1 екз. Чорбаджиевъ); Разградъ (Марк. 1909 г. стр. 12).

Общо разпространение: Видътъ се срѣща въ цѣла Европа,

4. *Opilo domesticus* Sturm.

Общо разпространение: срѣдна и южна Европа.

До сега не ми е известно находище отъ този видъ въ България. Въ колеоптерологичната сбирка на Conte A. Alleon¹⁾, опредѣлена отъ M. L. Fairmaire и съхранена въ сбиркитѣ на Царския Музей, се намиратъ два екземпляра съ находище България.

5. *Opilo taeniatus* Klug.

Прилича твърде много на *Tillus unifasciatus* F. Отличава се отъ него по следнитѣ белези: Видътъ *Opilo taeniatus* Klug. е по-голямъ (6—9.5 мм.). Устнитѣ и челюстнитѣ пипалца иматъ деловидно разширено крайно членче. Шийниятъ щитъ има напрѣчна дълбока бразда. Главата и щита сж черни, антениитѣ жълто-кафяви.

Въ сбиркитѣ на Царската Ентомологична Станция²⁾ се намѣриха; 1. Единъ екземпляръ отъ Кюстендилъ (Н. Недѣлковъ, опредѣленъ погрѣшно отъ него като *Tillus transversalis* Charp.); 2. Единъ екземпляръ отъ Гюмюшъ-Бунаръ — Тракия, 11 до 20.V. 1913 г. (Иоакимовъ).

Други познати находища за вида не сж известни.

Общо разпространение: юго-източна Европа, (Балкански полуостровъ), Мала-Азия и Кавказъ.

6. *Opilo pallidus* Ol.

Между материала, съхраненъ въ Царската Ентомологична Станция се намѣри единъ екземпляръ отъ Бургасъ, 22.VI. 1910 г. (Чорбадж.). Въ сбирката на Conte A. Alleon се намира сжщо единъ екземпляръ, съ находище България.

Общо разпространение: срѣдна и южна Европа.

3. Родъ *Thanasimus* Latr.

7. *Thanasimus formicarius* L.

Главата, предната частъ на шийния щитъ и елитритѣ (съ изключение на основата имъ) сж черни. Долната страна

¹⁾ По-подробно за него и неговитѣ пътувания изъ България вижъ статията на Д-ръ И. Бурешъ: История на ентомологичното проучване на България — София, 1924 г., стр. 22—23.

²⁾ Въ сбирката на Conte A. Alleon се намиратъ 8 екземпляри отъ сжщия видъ, съ находище България.

на тълото е червена. Задната част на щита и основата на елитритът сж червени, задъ тази червена основа минава една тѣсна, жбоподобна, напрѣчна ивица, покрита съ ниски бѣли космици; предъ върха на крилото една по-широка, жбоподобна напрѣчна бразда, сжщо покрита съ ниски, гжсти бѣли космици. Голѣмина 6—10 мм.

Срѣща се подъ кората на боровитѣ дървета, кждето преследва ларвитѣ на короедитѣ.

До сега сж познати следнитѣ находища за вида въ България:

София, Семинарията (Е. С. 10 екз. 18.IV. 1926 г. Бур.); Казичене (Е. С. 1 екз. 27.V. 1928 Дрѣн.); Рила-Чамъ-Кория (Е. С. 3 екз. 20.VIII. 1922, 1926 и 1927 г. Бур. 2 екз. Нед.); Родопи, Бѣльово (Е. С. 1 екз. Милде); Родопи, Фотенъ, Лепаница (2 екз. 20.VI. 1924; VII. 1925. Дрѣнски); Родопи (Нед. 1909 г. въ Сборн. стр. 5).

Общо разпространение: Цѣла Европа.

4. Родъ *Clerus Geoffr. (Pseudoclerops l. du Val).* 8. *Clerus mutillarius F.*

Тълото черно, коремчето червено. Първата четвъртъ част [основата] на елитритѣ червена, грубо озърнена, покрита съ рѣдки космици, задъ нея две малки бѣли петна, образувани отъ гжсти бѣли космици. Задъ срѣдата на елитритѣ се намира една по-широка напречна жбоподобна бразда, образувана сжщо отъ гжсти, бѣли космици. Рамената на елитритѣ черни. Антенитѣ къмъ върха слабо и постепенно се разширяватъ. Голѣмина 11 — 14 мм.

Ларвитѣ и възрастнитѣ се срѣщатъ подъ кората на боровитѣ дървета, кждето преследватъ ларвитѣ на други на-сѣкоми.

Въ България сж познати следнитѣ находища за вида:

Бургазъ (Е. С. 5 екз. 26. IV. 1910 г. Чорб.); Ст. Загора (Е. С. 1 екз. Нед.); Хасково (Нед. 1905 г. стр. 33, Иоак. 1904 г. стр. 25); Пловдивъ (Е. С. 1 екз. Нед.); Т. Пазарджикъ (Е. С. 21 V 1906. Нед.); София, (Е. С. 1 екз. 12 V 1910, Иоак.; 1 екз. 18 V 1925 г. Кр. Ивановъ; 3 екз. VI. 1902; IV 1905; VI 1920, Бур.; 1 екз. 26 IV 1926. Дрѣн.); Родопи, Бѣльово (1 екз. Милде); Ломъ, Свищовъ (Е. С. 2 екз. Нед.); Разградъ (Марк. 1909 г. стр.12.); Русе (Ковачевъ, 1904/1905 г. стр. 8); Варненско, Гинишъ-ада, (Е. С. 1 екз. 7. VI. 1928. Дрѣнски); Варна (Нед. 1909 г. въ Сборника. р. 4-5.)

Общо разпространение: срѣдна и юж. Европа.

5 Родъ *Trichodes Hbst.*

Елитритѣ червени или ржждиво-жълти, съ черни или металическо-сини или зелени напречни не много правилни

ивици. Антенитѣ завършватъ съ 3 доста разширени конически членчета. Заднитѣ бедра на краката при ♂♂ индивиди повечето пжти сж удебелени. Голѣмина 8.—23 мм.

Ларвитѣ на видоветѣ отъ р. *Trichodes* нападатъ кошеритѣ на пчелитѣ, кждето ядатъ личинкитѣ и какавидитѣ имъ, а възрастнитѣ се срѣщатъ по цвѣтоветѣ, най-често на сеникоцвѣтнитѣ растения, кждето преследватъ други насѣкоми.

Родъ *Trichodes* е представенъ въ България съ следнитѣ видове: *apiarius* L; *crabroniformis* F; *favarius* Ill.; и *quadriguttatus* Adams.

Таблица за опредѣление на видоветѣ отъ родъ *Trichodes*.

1. Последнитѣ 3 членчета на антенитѣ сж черни . . . . . 2.
— Последнитѣ 3 членчета на антенитѣ сж жълти. Елитритѣ иматъ хубавъ синъ или зеленъ цвѣтъ съ металически блѣсъкъ. Върху всѣко крило се намиратъ по 2 жълти петна . . . . .
Tr. quadriguttatus Ad.
2. Шийниятъ щитъ е финно пунктиранъ . . . . . 3.
— Шийниятъ щитъ е по-грубо пунктиранъ. Срѣдниятъ шевъ между елитритѣ е черенъ . . *Tr. favarius* Ill.
3. Елитритѣ иматъ червенъ или жълто-червенъ цвѣтъ съ по 2 напречни тъмни ивици и едно тъмно петно на върха. Срѣдния шевъ между елитритѣ е черенъ почти по цѣлото си протежение. Голѣмина 15—23 мм.
Tr. crabroniformis F
- Елитритѣ сжщо оцвѣтени. Срѣдниятъ шевъ между елитритѣ при червенитѣ ивици остава червенъ, а при чернитѣ е черенъ. Голѣмина 8 — 14 мм.
Tr. apiarius L

9. *Trichodes apiarius* L.

Основниятъ цвѣтъ на елитритѣ червенъ или жълто-червенъ, съ 2 напречни черни или черно-сини ивици и едно черно петно на върха. Щита е нежно пунктиранъ и покритъ съ тъмни или по-свѣтли дълги космици. Голѣмина 8 — 14 мм.

Видътъ се срѣща често по цвѣтята, особено по сѣникоцвѣтнитѣ.

Въ България сж познати следнитѣ находища по екземпляри, съхранени въ сбиркитѣ на Царската Ентомологична Станция:

Бургазъ (2 екз. Чорб.); Странджа пл. (3 екз. Ново-село, 18.VII.1921; Вургари, 20.VI.1923 г.; Ахтополъ, 15.VII.1920 г. Д. Илчевъ); Сливенъ [2 екз, Чорб.]; Хасково [1906 г. Нед.],

Стара-Загора. [1908 г. Нед.]; Срѣдна-Гора [Нед. 1909 съобщава въ Архива, стр. 19.]; Централни Родопи-Чехлъово (4 екз. 23. VI. 1926, 5 екз. VIII. 1925. Дрѣн.); Лжджене [3 екз. 25. VII. 1925-26. Дрѣн.]; Родопи, Белово [2 екз. Милде]; Родопи [2 екз. Нед.]; Рила пл. (2 екз. Нед.; Иоак. 1899 г. стр. 12); Чамъ Курия (2 екз. 15. VII. 1920 г.; 3 екз. 15. VII. 1921 г. Бур.; 1 екз. 24 V. 1905 Нед.; Сарж-Гьолъ, 7. VII. 1919, Д. Илчевъ); Витоша — Княжево (3 екз. 29. VI. 1915. Бур.); Драгалевци, [1907 г. Нед.; 10. VII. 1911 г. Бур.]; София [12 екз. Бур. 2 екз. Нед.]; Своје [10 екз. 2. VI. 1907 Нед.]; Панчерево [14 екз. 20. VI. 1925 г. Радевъ]; Негованско блато, Софийско [2 екз. VI. 1908. Нед.]; Германски манастиръ въ Лозенъ пл. [10 екз. 19 VII 1911 А. Урумова, 1 екз. 25. V. 1908 Бур. 2 екз. 10. VII 1914 г. 2 екз. 25. VII 1915 Бур.]; Срѣдна-Гора [1 екз. 22. VI. 906]; Пловдивъ [1 екз. Нед.]; Враца (4 екз. VII. 1906 нед.); Ловечъ [3 екз. 20-30. VII. 1921 Кр. Ивановъ]; Г. Орѣховица [17. VI. 1924 Д. Илчевъ]; Ломъ [1 екз. Нед.]; Свищовъ [1 екз. Нед.]; Разградъ [Марковичъ 1909 стр. 12]; Русе и Никополъ [Ковачевъ, 1904-905 стр. 8].

Общо разпространение: Видътъ се срѣща въ цѣла Европа.

Въ сборникътъ на Ц. Е. Станция се намиратъ още:

Единъ екземпляръ отъ Ловечъ, 13. VII. 1921 г. (Кр. Ивановъ) на който елитритътъ иматъ следнитъ петна: Предната черна ивица е редуцирана въ едно малко черно петно близо до срѣдния шевъ между елитритътъ. — *Trichodes apiarius forma arguatus* Klug.

Единъ екземпляръ отъ Сливенъ (Чорб.): предната черна ивица на елитритътъ е разкъсана на 2 части. *Trichodes apiarius forma subtrifasciatus* Kl.

Единъ екземпляръ отъ Панчерево, 20. VI. 1925 г. (Н. Радевъ): предната черна ивица на елитритътъ е разкъсана на 2 части: *f. subtrifasciatus* Kl.

Единъ екземпляръ отъ Преображенския манастиръ, VI. 1924 г. (Н. В. Царя) и още единъ отъ Вратца, 7. VII. 1916 год. (Недѣлковъ) — предната черна ивица е дъговидна. Къмъ коя форма отъ вида принадлежатъ тѣзи екземпляри, не можахъ да установя.

10. *Trichodes scabroniformis* F.

Най-голѣмия представителъ отъ се лейството (15—23 мм.). Прилича твърде много на *Trichodes apiarius* L. Отличава се отъ него по следнитъ белези:

Елитритътъ сж жълто-червени съ по 2 напречни черни или тъмно-сини ивици и едно тъмно върхно петно. Срѣдния шевъ между елитритътъ е черенъ почти по цѣлата си дължина (съ

изключение на основата на елитритъ, кждето е червенъ). Бедрата на заднитъ крака при ♂♂ индивиди сж силно надебелени. Аналният сегментъ на коремчето при ♂♂ индивиди е цилиндрично удълженъ.

Видътъ се срѣща въ България въ следнитъ находища:

Бургасъ (Е. С. 1 екз. 27.IX.1910. Чорб.); Ст.-Загора (Е. С. 15 екз. 1908, Нед.); Казанлъкъ (Е. С. 1 екз. Нед.); Чирпанъ (Нед. 1909 г. съобщава въ Архивъ стр. 19.); с. Калаглари (Нед. 1909 г. въ Сборника, стр. 4.); Хасково (Е. С. 1 екз. Нед.); Пазли при Пловдивъ (Е. С. 1 екз. 2.VI.1915 г. И. Мърквичка); Станимака, (Е. С. 2 екз. Нед.); Татаръ-Пазарджикъ (Е. С. 12 екз. Нед.); Кюстендилъ (Иоак. 1904 стр. 25.); Севлиево (Е. С. 1 екз. Нед.); Свишовъ (Е. С. 1 екз. Нед.)

Общо разпространение: южна Европа, Мала-Азия и Сирия.

11. *Trichodes favarius* Illig.¹⁾

Прилича твърде много на видътъ *Trichodes apiarius* L. Отличава се отъ него по следнитъ белѣзи: *Trichodes favarius* Ill. има по-грубо пунктиранъ шиенъ щитъ. Главата и щита сж покрити съ дълги космици, които сж черни, рѣдко по-свѣтли. Елитритъ иматъ ржждиво червенъ цвѣтъ съ по 2 напрѣчни тъмно сини или черни ивици и едно тъмно петно на върха. Срѣдния шевъ между елитритъ е черенъ. Голѣмина 8—16 мм.

Видътъ *Trichodes favarius* Illig.²⁾ е намѣренъ досега въ България въ следнитъ находища: (по сборкитъ на Ц. Е. Станция).

Бургасъ [6 екз. 6.VI.1906, Нед.; 4 екз. Чорб.]; Сливенъ 3 екз. 25.V.1923. Чорб.]; Стара-Загора [6 екз. 1908. Нед.]; Казанлъкъ [1 екз. Нед.]; Карлово [1 екз. 3.V.1922. Д. Илчевъ; 1.2.V. 1929 г. 12 екз. Бур.]; Чирпанъ [1 екз. 1.V.1906 г.]; Родопи [3 екз. Нед.]; Рила планина [5 екз. Нед.]; Кюстендилъ [1 екз. Нед.]; Родопи — Бѣльово [1 екз. Милде]; Костенецъ-Баня [1 екз. 16.V.1912 г. Бур.]; Германски манастиръ въ Лозенъ планина [10.VI.1906 г. Бур.]; с. Земенъ [8 екз. 2.VI.1927 г. Дрѣн.];

¹⁾ Д. Иоакимовъ, въ статията си „Приносъ къмъ българската фауна на наѣкомитъ“ 1904 г. стр. 25, съобщава вида *Trichodes alvearius* Fabr. съ находища Хасково и Кюстендилъ. Доколкото можахъ да провѣря, указа се, че тѣ сж погрѣшно опредѣлени вмѣсто *Trichodes apiarius* L. Видътъ *Tr. alvearius* Fabr. се срѣща въ срѣдна и южна Европа.

²⁾ Д. Иоакимовъ, 1899 г. въ статията си „Приносъ къмъ фауната отъ наѣкоми на Рила планина“ стр. 12 съобщава вида *Trichodes favarius* Schön., вѣроятно погрѣшно вмѣсто *Trichodes favarius* Illig.

Вратца [2 екз. Нед.]; Търново [1 екз. Нед.]; Кръсненско дефиле [6 екз. 16.V.1917 г. Д. Илчевъ]; Куру Дагъ, — Тракия, Кочане — Македония, [30.IV.1913 г. Бур.³⁾

Общо разпространение: сръдна и южна Европа.

12. *Trichodes quadriguttatus* Adams.

Елитритъ тъмно-сини или зелени съ по 2 жълти или червени напречни петна, едното от които се намира въ сръдната, а другото предъ върха на крилото. Голѣмина 9 — 11 мм.

Въ България сж познати следнитъ находища за вида: Бургасъ [Е. С. 4 екз. Чорб.]; Сливенъ [Е. С. 2 екз. 10.VII. 1910 г. Нед.; 1 екз. Чорб. 23.VI.1923 г.]; Станимака [1 екз. Нед.]; Татаръ-Пазарджикъ [Е. С. 1 екз. Нед.]; Дупница [Е. С. 1 екз. 29.V.1897 г. Иоак.]

Общо разпространение: Турция, Гърция, Мала Азия и Персия.

Списъкъ на литературата върху сем. Cleridae въ България:

Иоакимовъ, Д.: Приносъ къмъ фауната отъ насѣкоми на Рила планина. — Периодическо списание. кн. 59, стр. 758—778; кн. 60, стр. 858—884. София, 1899.

Иоакимовъ, Д.: Приносъ къмъ българската фауна на насѣкомитъ. Insecta I. Coleoptera. — Сборникъ за Народни Умотворения, наука и книжнина, кн. XX, стр. 1—43. София, 1904.

Ковачевъ, В.: Приносъ за проучване ентомологичната фауна на България. — Годишникъ на Русенската Държавна мъжка гимназия „Князь Борисъ“, за учебната 1904—1905 г. стр. 3—12, Русе, 1905.

Марковичъ, А.: Материали по насѣкомната фауна на Разградската околност — Трудове на Българското Природоизпитателно Дружество, кн. II, стр. 220 — 252 София. 1904.

³⁾ Между материалитъ се намѣриха още и следнитъ екземпляри: 6 екз. Бургасъ, 15. VII. 1906, (Нед.); 1 екз. Бургасъ (Чорб.); 1 екз. Германски манастиръ въ Лозенъ планина, 10. VI. 1906 г. (Бур.); 2 екз. Кръсненско дефиле. 16. VI. 1906 г. (Д. Илчевъ). Тъ се отличаватъ отъ *Trichodes favarius* VII. по следнитъ белези: Голѣмина 8—9 мм. (♂ и ♀). Основната боя на елитритъ е тъмно синя или синьо-зелена съ металенъ блѣсъкъ. Презъ елитритъ минаватъ следнитъ тъсни напречни червени ивици — една презъ сръдната, друга предъ върха и едно петно на рамото на всѣко крило. Къмъ коя форма принадлежатъ тѣзи екземпляри, не можахъ да установя.

Н. Недѣлковъ въ 1905 г. стр. 33 съобщава вида *Trichodes favarius* var. *obliquatus* Brull. съ находяща Сев. и Южна България, Рила и Родопитъ.

- Марковичъ, А.: Приносъ къмъ насѣкомната фауна на Разградската околностъ. — Сборникъ за Народни умотворения, наука и книжнина. Кн. XXV. стр. 1—20. София, 1909.
- Недѣлковъ, Н.: Приносъ къмъ ентомологичната фауна на България. — Периодическо списание, кн. LXVI, стр. 1—36. София. 1905.
- Недѣлковъ, Н.: Нашата ентомологична фауна. — Архивъ на Министерството на Народното просвѣщение. Год. I, кн. 3, стр. 83—135. София, 1909.
- Недѣлковъ Н.: Пети приносъ къмъ ентомологичната фауна на България. — Сборникъ за народни умотворения, наука и книжнина. Кн. XXV. 1—37. София 1909 г.
- Netolitzky, Fr.: Eine Sammelreise nach Bulgarien — Coleopterologische Rundschau. Bd. I. pp. 137—143, 156—168. Wien, 1912.
- Reitter, Ed.: Bestimmungen — Tabelle der Coleopteren Familie der Cleridae. XXVIII Heft. pp. 38—88. Brünn.

ZUSAMMENFASSUNG.

Über die Verbreitung der Familie Cleridae und ihrer Arten in Bulgarien ist bis jetzt verhältnissmässig zu wenig bekannt gewesen. Die ersten Nachrichten darüber finden wir in der Arbeit von Ed. Reitter: „Bestimmungs-Tabelle der Coleopteren Familie der Cleriden“ 1894, in welcher er über das Vorkommen der Art *Trichodes quadriguttatus* Ad. in Bulgarien berichtet,

In den Arbeiten der bulgarischen Entomologen: D. Joakimoff, N. Nedelkoff, V. Kovatscheff und A. Markovitch, welche einige Jahre später erschienen sind, wurden bedeutend ausführlichere Angaben veröffentlicht. Die neuesten Angaben über dieses Thema aber finden wir in der Arbeit des wiener Koleopterologen Dr Fr. Netolitzky: Eine Sammelreise nach Bulgarien 1912, in welcher er über das Vorkommen der Art *Tillus elongatus* bei Trevna berichtet.

In der vorliegenden Arbeit ist das ganze Cleriden Material, das sich in der Königlichen Entomologischen Station in Sofia befindet durchgearbeitet. Daraus hat sich ergeben, dass in Bulgarien folgende Arten und Formen der Familie Cleridae vorkommen:

1. *Tillus elongatus* L. — Bis jetzt ist nur ein Fundort bekannt: Trevna [Nach der Angaben von Dr Fr. Netolitzky, 1912. p. 9].
2. *Tillus unifasciatus* Fabr. — Die bekannten Fundorte sind: Burgas, Svoge bei Sofia und Razgrad.
3. *Opilo mollis* L. — In Süd-Bulgarien: Burgas,

Rodopa-gebirge, Sophia. In Nord-Bulgarien: Razgrad (Markovish, 1909, p. 12).

4. *Opilo domesticus* Sturm. — In der Sammlung des Conte Am. Alléon befinden sich zwei Exemplaren von Bulgarien.

5. *Opilo taeniatum* Klüb. Ein Exemplar ist in Kustendil gefunden worden.

6. *Opilo pallidus* Oliv. — In der Sammlung des Conte A. Alleons.

7. *Ithanasimus formicarius* L. — Kommt öfters unter der Rinde der Kiefernämme vor. Bekannte Fundorte sind: Sophia (in Kieferwald), Tscham-Kuria, Ryla und Rodopa-Gebirge.

8. *Clerus mutilarius* Fabr. — Gleichfalls unter der Rinde der Kiefernämme. In Süd-Bulgarien: Burgas, Stara-Zagora, Haskowo, Pazardjik, Rodopa-Gebirge, Sophia; in Nord-Bulgarien: Lom, Provadia, Razgrad, Swistov, Genisch-Ada (Varna-Bezirk) und Warna.

9. *Trichodes apiarius* L. — Sehr häufig. In Süd- und Nord-Bulgarien.

10. *Trichodes crabroniformis* F. Die bekannten Fundorte sind: Burgas, Stara-Zagora, Kazanlik, Tschirpan, Haskowo, Plovdiv, Stanimaka, Pazardjik und Kustendil.

11. *Trichodes favarius* Illig. — Häufig in den Bulgarien.

12. *Trichodes quadriguttatus* Adam. — Selten zu finden. Bekannte Fundorte sind: Burgas, Sliven, Stanimaka, Pazardjik und Dupnitsa.
